

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Mirosław Major

Protokolant P.. sąd. Agnieszka Schedler-Muszyńska

po rozpoznaniu w dniu 8 czerwca 2017 r. w Poznaniu

odwołania **K. N. (1)**

od decyzji **Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

z dnia 25 kwietnia 2016 r., nr (...)

w sprawie **K. N. (1)**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P.**

przy udziale zainteresowanego **Ł. N.**

o podleganie ubezpieczeniu społecznemu

1) zmienia zaskarżoną decyzję i stwierdza, że:

a) **Ł. N.** w okresie od 1 września 2014 r. do 31 października 2015 r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek **K. N. (1)** (...),

b) podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne **Ł. N.** u płatnika składek **K. N. (1)** (...), z tytułu pracowniczego w okresie od września 2014 r. do października 2015 r. stanowi kwota zadeklarowana przez płatnika składek, wynikająca z umowy o pracę z dnia 1.09.2014 r. wraz z Anekssem do umowy o pracę z dnia 2.01.2015 r.,

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 kwietnia 2016 r., nr (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P., działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w związku z art. 8 ust. 2 i 11 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.) oraz art. 79 ust. 2, art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 581 ze zm.) stwierdził, że:

1) **Ł. N.**, jako pracownik u płatnika składek **K. N. (1)** (...), nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym w okresie od 1 września 2014 r. do 31 października 2015 r.,

2) podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenia zdrowotne **Ł. N.**, u płatnika składek **K. N. (1)** (...), z tytułu zatrudnienia pracowniczego w okresie od września 2014 r. do października 2015 r. wynosi 0,00 zł,

3) podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne Ł. N., z tytułu współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności u płatnika składek K. N. (1) (...), w okresie od września 2014 r. do grudnia 2014 r. stanowi kwota 3 004,48 zł, a w okresie od stycznia 2015 r. do października 2015 r. kwota 3 104,57 zł.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się na wyniki przeprowadzonej u płatnika składek kontroli, w toku której ustalono, że K. N. (1), prowadząca działalność gospodarczą, zgłosiła do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego męża Ł. N. jako pracownika od dnia 1 września 2014 r. Zgłoszenia do ubezpieczeń dokonano z tytułu umowy o pracę zawartej w dniu 1 września 2014 r. na czas nieokreślony, w niepełnym wymiarze czasu pracy (1/8 etatu). Ł. N. został zatrudniony na stanowisku pracownika ogólnobudowlanego, za wynagrodzeniem początkowo 210 zł, a następnie 220 zł. Do jego obowiązków należało stawianie i malowanie płotów.

W dalszej części uzasadnienia organ rentowy wskazał, że K. i Ł. N. są małżeństwem, ale pozostają w separacji faktycznej, nieorzeczonej sądownie. ZUS powołał się również na treść art. 23 i 24 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. W ocenie organu rentowego, w podanym wyżej okresie, Ł. N. nie podlegał obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek K. N. (1) (...), lecz jako osoba współpracująca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności. Zakład ustalił, że Ł. N. w powyższym okresie posiadał również inny tytuł do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego i rentowego, zatem organ rentowy z tytułu współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności określił wyłącznie podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Od powyższej decyzji odwołanie wniósł płatnik składek K. N. (1), zarzucając jej naruszenie:

- art. 83 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez bezpodstawne stwierdzenie, że Ł. N. w okresie od 1 września 2014 r. do 31 października 2015 r. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek, podczas gdy charakter prawny łączący Ł. N. z płatnikiem składek odpowiada stosunkowi pracy,

- art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez przyjęcie, że ubezpieczony Ł. N. jest osobą współpracującą przy wykonywaniu pozarolniczej działalności, pomimo, że zakres wykonywanych przez niego czynności nie odpowiada użytemu w ww. przepisie pojęciu „współpracy”, a ubezpieczony Ł. N. i płatnik składek K. N. (1) nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego,

- art. 11 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez błędne przyjęcie, iż ubezpieczony nie jest pracownikiem K. N. (1), kwalifikując go jako osobę współpracującą z płatnikiem składek i błędnie przyjmując, że Ł. N. nie może być zgłoszony do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego z tytułu wykonywania pracy na podstawie umowy o pracę, a w konsekwencji dokonując błędnych wyliczeń należnych składek.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty odwołująca wniosła o:

- zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie, że Ł. N. od dnia 1 września 2014 r. podlega ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia jako pracownik u płatnika składek oraz, że nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako osoba współpracująca przy wykonywaniu pozarolniczej działalności gospodarczej,

- zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu odwołująca podniosła, że mimo formalnego pozostawania w związku małżeńskim, K. N. (1) i Ł. N. nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, mieszkają osobno, każde z nich utrzymuje się samodzielnie, pozostają w stanie separacji faktycznej, a w 2012 r. ustanowili w ich małżeństwie rozdzielność majątkową. Odwołująca wskazała również, że Ł. N. nie brał udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw firmy (w tym administracyjnych, finansowych i kadrowych) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, ponadto, nie korzysta z zysków, które przynosi działalność, ani nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne straty.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. podtrzymał argumentację prawną i faktyczną zaprezentowaną w zaskarżonej decyzji oraz wniósł o oddalenie odwołania i zasądzenie od odwołującej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

K. N. (1) (ur. (...)) prowadzi od dnia 1 stycznia 2011 r. pozarolniczą działalność gospodarczą o nazwie K. N. (1) (...) (NIP: (...)). Głównym przedmiotem prowadzonej działalności jest zarządzanie nieruchomościami wykonywane na zlecenie i prace ogólnobudowlane. Miejscem jej wykonywania jest P., ul. (...).

K. N. (1) w ramach prowadzonej działalności zaczęła zatrudniać pierwszych pracowników ogólnobudowlanych od dnia 1 września 2014 r., co wiązało się z poszerzeniem zakresu działalności.

(bezsporne, dowód: dane uzyskane z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej - <https://prod.ceidg.gov.pl>; protokół kontroli z dnia 14 grudnia 2015 r. k. 128 akt ZUS; zeznania odwołującej – k. 104v; protokół przyjęcia wyjaśnień M. K. – k. 104 akt ZUS; zeznania świadka M. K. – k. 105-105v)

Ł. N. urodził się (...), posiada wykształcenie średnie. W okresie od 3 czerwca 2013 r. (data rozpoczęcia wykonywania) do 30 listopada 2015 r. (data zaprzestania wykonywania) prowadził działalność gospodarczą (NIP: (...)), która została wykreślona z dniem 7 grudnia 2015 r.

(bezsporne, dowód: zeznania odwołującej – k. 104v; dane uzyskane z Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej - <https://prod.ceidg.gov.pl>; protokół kontroli z dnia 14 grudnia 2015 r. k. 126 akt ZUS)

W dniu 1 września 2014 r., z inicjatywy odwołującej, K. N. (1) i ubezpieczony Ł. N. zawarli umowę o pracę (początkowo na czas określony do października 2015 r., a następnie umowa została przedłużona na czas nieokreślony). Rozpoczęcie wykonywania pracy nastąpiło w dniu 1 września 2014 r. Odwołująca powierzyła Ł. N. stanowisko pracownika ogólnobudowlanego w niepełnym wymiarze czasu pracy (1/8 etatu). Strony umowy ustaliły, że wynagrodzenie zasadnicze będzie wynosić 210 zł brutto miesięcznie. W dniu 2 stycznia 2015 r. K. N. (1) i Ł. N. podpisali aneks do ww. umowy o pracę, w którym podwyższono wynagrodzenie pracownika do 220 zł brutto miesięcznie.

Płatnik składek dokonał zgłoszenia Ł. N. do ubezpieczeń społecznych w dniu 4 września 2014 r. na druku (...).

Stosunek pracy uległ rozwiązaniu w drodze porozumienia stron z dniem 31 grudnia 2015 r.

(dowód: zeznania odwołującej – k. 104v; zeznania świadka M. K. – k. 105; zeznania ubezpieczonego Ł. N. – k. 130v; umowa o pracę z dnia 1 września 2014 r. – k. 57; aneks do umowy o pracę z dnia 2 stycznia 2015 r. – k. 58; druk (...) z dnia 4 września 2014 r. – k. 59; świadectwo pracy z dnia 31 grudnia 2015 r. – k. 114-116)

W ramach ww. zatrudnienia do obowiązków ubezpieczonego należało wykonywanie prac związanych ze wznoszeniem płotów i ogrodzeń. Jego przełożonym była odwołująca K. N. (1), a osobą ustalającą harmonogram pracy i wydającą bieżące polecenia – R. M., pełniący u odwołującej funkcję brygadzysty.

Ubezpieczony pracował od poniedziałku do piątku, po około dwie godziny dziennie. Swoją obecność w pracy potwierdzał na liście obecności.

W związku z zatrudnieniem ubezpieczonego płatnik składek wypłacał mu wynagrodzenie w gotówce, którego odbiór Ł. N. potwierdzał na liście płac, i tak otrzymał:

- za miesiąc od września 2014 r. do grudnia 2014 r. wynagrodzenie do wypłaty w kwocie 181,20 zł,
- za miesiąc od stycznia 2015 r. do października 2015 r. wynagrodzenie do wypłaty w kwocie 189,84 zł.

(dowód: protokół przesłuchania R. M. – k. 16 oraz w aktach ZUS; zeznania odwołującej – k. 104v; protokół przesłuchania K. N. (1) (płatnika składek) – k. 19 oraz w aktach ZUS; zeznania ubezpieczonego – k. 130v; listy obecności – k. 60-73 ; listy płać za okres od września 2014 r. do października 2015 r. – k. 74-87)

K. N. (1) i Ł. N. zawarli związek małżeński w dniu 29 kwietnia 2006 r. Mają jedno wspólne dziecko. Od kilku lat pozostają w separacji faktycznej, nie mieszkają razem, nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, każde z nich utrzymuje się samodzielnie. Ich wspólnym dzieckiem opiekują się naprzemiennie. W dniu 7 maja 2012 r. małżonkowie N. ustanowili rozdzielność majątkową.

Ubezpieczony Ł. N. nie brał nigdy udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw firmy (w tym administracyjnych, finansowych czy kadrowych) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Nie korzysta z zysków, które przynosi działalność, ani nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne straty.

(dowód: umowa majątkowa małżeńska (rozdzielność) z dnia 7 maja 2012 r. – k. 25-27; protokół przesłuchania K. N. (1) (płatnika składek) – k. 19-21 oraz w aktach ZUS; zeznania odwołującej – k. 104v-105; zeznania świadka M. K. – k. 105-105v ; zeznania ubezpieczonego Ł. N. – k. 130v)

W dniach od 30 listopada 2015 r. do 2 grudnia 2015 r. oraz 14 grudnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w P. przeprowadził u płatnika składek K. N. (1) (...) kontrolę m.in. w zakresie prawidłowości i rzetelności obliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz innych składek, do których pobierania zobowiązany jest Zakład oraz w zakresie zgłaszania do ubezpieczeń społecznych i ubezpieczenia zdrowotnego. Kontrolą w powyższym zakresie objęto okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 października 2015 r. W dniu 14 grudnia 2015 r. sporządzony został protokół kontroli, którego ustalenia stały się podstawą do wydania zaskarżonej w niniejszym postępowaniu decyzji.

Do ustaleń protokołu kontroli płatnik składek wniósł zastrzeżenia pismem z dnia 28 grudnia 2015 r. Pismem z dnia 11 lutego 2016 r. ZUS I Oddział w P. zawiadomił płatnika składek o nieuwzględnieniu ww. zastrzeżeń. Organ rentowy podtrzymał ustalenia kontroli zawarte w protokole kontroli z dnia 14 grudnia 2015 r.

W dniu 25 kwietnia 2016 r. ZUS I Oddział w P. wydał zaskarżoną decyzję.

(dowód: protokół kontroli z dnia 14 grudnia 2015 r. – k. 118-130 akt ZUS; zastrzeżenia do protokołu kontroli z dnia 28 grudnia 2015 r. – k. 132-138 akt ZUS; informacja o sposobie rozpatrzenia zastrzeżeń do protokołu kontroli – k. 150-152 akt ZUS; decyzja z dnia 25 kwietnia 2016 r. wraz ze zwrotnym potwierdzeniem odbioru – k. 158-164)

Sąd uznał za w pełni wiarygodne dokumenty zgromadzone w sprawie, albowiem zostały one sporządzone przez powołane do tego osoby, w ramach przysługujących im kompetencji oraz w przewidzianej przez prawo formie. Nadto dokumenty te nie były kwestionowane przez żadną ze stron postępowania, a i Sąd nie znalazł podstaw, by czynić to z urzędu. Dokumenty prywatne stanowiły dowód tego, że osoby, które je podpisały złożyły oświadczenia zawarte w tych dokumentach.

Fakt niekwestionowania przez strony treści kserokopii dokumentów znajdujących się w aktach sprawy pozwolił nadto na potraktowanie tychże kserokopii jako dowodów pośrednich istnienia dokumentów o treści im odpowiadającej.

Sąd dał wiarę zeznaniom odwołującej, gdyż były one spójne, logiczne i konsekwentne oraz odpowiadały treści zeznań K. N. (2) złożonych w toku postępowania administracyjnego. W przekonujący i logiczny sposób płatnik składek wyjaśniła, jakie były okoliczności zatrudnienia w ramach stosunku pracy ubezpieczonego Ł. N., na czym polegały jego obowiązki, kto nadzorował jego pracę. Odwołująca w przekonujący sposób zeznała, że od kilku lat pozostaje z mężem (ubezpieczonym) w separacji faktycznej, nie mieszkają razem, nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, każde z nich utrzymuje się samodzielnie. W dniu 7 maja 2012 r. małżonkowie N. ustanowili rozdzielność majątkową. Ubezpieczony Ł. N. nie brał nigdy udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw firmy (w tym administracyjnych, finansowych i kadrowych) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Nie korzysta

z zysków, które przynosi działalność ani nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne straty. Na rozprawie w dniu 8 czerwca 2017 r. odwołująca zeznała, że rozważa wniesienie do sądu pozwu o rozwód (k. 130).

Powyższe okoliczności znalazły również potwierdzenie w zeznaniach świadka M. K. oraz ubezpieczonego Ł. N., które były spójne, logiczne i konsekwentne.

Świadek M. K. potwierdziła jakie były okoliczności zatrudnienia ubezpieczonego na umowę o pracę, bowiem to ona przygotowała sporną umowę (k. 105). Świadek zeznała także, iż małżonkowie N. nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego oraz, że ubezpieczony nie decydował o żadnych sprawach w firmie odwołującej.

Również ubezpieczony Ł. N. zeznał, że nie miał żadnego wpływu na prowadzoną przez K. N. (1) działalność gospodarczą, nie korzystał z zysków jej firmy i nie odpowiadał za jej starty. Z odwołującą nie prowadzi wspólnego gospodarstwa domowego, nie zamieszkują razem.

Podkreślić należy, że żadna ze stron nie kwestionowała prawdziwości i wiarygodności zeznań stron i świadka.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie okazało się zasadne.

Kwestią sporną w niniejszej sprawie było to, jaka jest podstawa prawna (tytuł) do objęcia ubezpieczonego Ł. N. obowiązkiem ubezpieczeń społecznych. Pozwany organ rentowy twierdził, że w okresie od września 2014 r. do października 2015 r. ubezpieczony był osobą współpracującą z żoną, K. N. (1) przy prowadzeniu działalności gospodarczej, natomiast płatnik składek podnosił, że Ł. N. w powyższym okresie był zatrudniony w ramach stosunku pracy.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 5) ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 963 ze zm.), obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem ust. 3 i 6 oraz art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi.

Stosownie zaś do treści art. 12 ust. 1 w/w ustawy, obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają, z zastrzeżeniem ust. 2 i 3, osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym.

Przepis art. 13 pkt 5 w/w ustawy stanowi, że obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby współpracujące – od dnia rozpoczęcia współpracy przy prowadzeniu pozarolniczej działalności do dnia zakończenia tej współpracy.

Z kolei zgodnie z art. 6 ust. 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 cyt. ustawy, pracownicy podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu.

Natomiast w myśl art. 13 pkt 1) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają pracownicy - od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Art. 36 ust. 1, 4 i 11 ustawy systemowej stanowi zaś, że każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Zgłoszeń, o których mowa w ust. 2 i 3, dokonuje się w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczenia (...). Każda osoba, w stosunku do której wygasł tytuł do ubezpieczeń społecznych, podlega wyrejestrowaniu z tych ubezpieczeń. Zgłoszenie wyrejestrowania płatnik składek jest zobowiązany złożyć w terminie 7 dni od daty zaistnienia tego faktu, z zastrzeżeniem ust. 12 i 14. Przepisy ust. 2, 3 i 9 stosuje się odpowiednio.

Art. 8 ust. 1 i 2 ww. ustawy stanowi, że za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy. Jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 - dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca.

Kluczowe dla niniejszej sprawy pojęcie „osoby współpracującej” definiuje art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych stanowiąc, że za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 5), uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności; nie dotyczy to osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Rzeczą Sądu w niniejszej sprawie była ocena charakteru pracy ubezpieczonego Ł. N. na rzecz płatnika składek, tj. czy ubezpieczony w okresie od września 2014 r. do października 2015 r. był osobą współpracującą w prowadzeniu działalności gospodarczej (jak twierdzi organ rentowy), czy prowadził z płatnikiem składek wspólne gospodarstwo domowe, czy też był zatrudniony u K. N. (1) jako pracownik.

W ocenie sądu, materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie nakazuje uznać, że niewątpliwie podstawą objęcia Ł. N. ubezpieczeniom społecznym było nawiązanie stosunku pracy.

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazuje, że przepisy kodeksu pracy nie zawierają ograniczeń dotyczących zatrudnienia na podstawie stosunku pracy między osobami fizycznymi występującymi jako pracownik i pracodawca, pozostającymi w związku małżeńskim czy będącymi członkami rodziny. Konieczną przesłanką istnienia stosunku pracy

między małżonkami jest to, aby umówiona praca była świadczona w warunkach właściwych i charakterystycznych dla stosunku pracy, które są określone w art. 22 § 1 k.p. Zgodnie bowiem z tym przepisem, przez nawiązanie stosunku pracy pracownik obowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. Oznacza to zatem, że konstytutywnymi elementami stosunku pracy są: dobrowolność, osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, podporządkowanie, wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy ponoszącego ryzyko związane zatrudnieniem i odpłatny charakter zatrudnienia. Powyższe elementy wystąpiły w analizowanym przypadku. Sporna umowa została nawiązana z inicjatywy K. N. (1) we wrześniu 2014 r., co wiązało się z rozszerzeniem zakresu prowadzonej działalności i zatrudnieniem także innych pracowników ogólnobudowlanych. Ubezpieczony został zatrudniony na 1/8 etatu, był obecny w pracy od poniedziałku do piątku, po ok. dwie godziny w ciągu dnia. W ramach ww. zatrudnienia do obowiązków ubezpieczonego należało wykonywanie prac związanych ze wznoszeniem płotów i ogrodzeń. Jego przełożonym była odwołująca K. N. (1), a osoba ustalającą harmonogram pracy i wydającą bieżące polecenia – R. M., pełniący u odwołującej funkcję brygadzysty. W związku z zatrudnieniem ubezpieczonego płatnik składek wypłacał mu wynagrodzenie w gotówce, którego odbiór Ł. N. potwierdzał na liście płac.

Reasumując, można stwierdzić, że nie ma przeszkód prawnych, aby w charakterze pracownika mógł być zatrudniony współmałżonek osoby fizycznej będącej pracodawcą, jeżeli w stosunku pracy między małżonkami będą występowały powyższe elementy stosunku pracy, a w szczególności podstawowa dla tego stosunku cecha podporządkowania pracownika pracodawcy. Powyższe stanowisko potwierdza Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 15 stycznia 2007 r., I UK 208/06 i wyroku z dnia 1 września 2009 r., I UK 94/09. Również z art. 8 ust. 1-2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie sposób wywodzić jednoznacznego wniosku, że małżonkowie nie mogą ze sobą zawrzeć umowy o pracę. Przepisy tego artykułu tylko przewidują, że osoby spełniające określone kryteria mogą być osobami współpracującymi, ale nie muszą.

Z uwagi więc na to, że istnieje możliwość zatrudnienia przez osobę prowadzącą działalność gospodarczą swego małżonka na umowę o pracę, to tym samym taki zatrudniony małżonek ma prawo podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu tego właśnie zatrudnienia jako pracownik, pod warunkiem jednak, że nie prowadzi z

zatrudniającym go małżonkiem wspólnego gospodarstwa domowego. N. we wspólnym gospodarstwie domowym uprawnia bowiem stanowisko, że o rodzaju (tytule) ubezpieczenia społecznego osoby bliskiej zatrudnionej przez prowadzącego pozarolniczą działalność decyduje wybór formy prawnej świadczenia pracy przez najbliższego krewnego na rzecz osoby prowadzącej działalność gospodarczą (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 129/10, OSNP 2012/3-4/44).

Podkreślić należy, że za współpracę przy prowadzeniu działalności gospodarczej powodującą obowiązek ubezpieczeń emerytalnego i rentowych uznać można tylko taką pomoc udzieloną przedsiębiorcy przez jego małżonka, która ma charakter stały i bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia współdziałanie przy tym przedsięwzięciu (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2008 r., sygn. II UK 286/07, OSNP 2009/17-18/241, wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 27 września 2012 r., III AUa 445/12, LEX nr 1220774).

Z kolei w wyroku z dnia 6 stycznia 2009 r. II UK 134/08 Sąd Najwyższy dodatkowo zaznaczył, że zgodnie ze słownikiem języka polskiego, współpraca oznacza pracę wykonywaną wspólnie z kimś innym, działalność prowadzoną wspólnie; działanie wraz z innymi w ramach jednego przedsięwzięcia; branie udziału w zbiorowej pracy. Z wykładni literalnej wynika zatem, że termin współpraca przy prowadzeniu działalności, którym operuje art. 8 ust. 11 ustawy systemowej zakłada, że współpracujący ma istotny wpływ na tę działalność. Wartość działania w ramach współpracy musi być także znacząca. Reasumując, Sąd Najwyższy w przytoczonym wyroku uznał, że cechami konstytutywnymi pojęcia „współpraca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności” w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej są występujące łącznie:

a) istotny dla działalności gospodarczej ciężar gatunkowy działań współpracownika, które to działania nie mogą mieć charakteru wtórnego; muszą pozostawać w bezpośrednim związku z przedmiotem podjętej działalności oraz muszą charakteryzować się pewną systematycznością, stabilnością i zorganizowaniem,

b) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót.

Natomiast Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia z dnia 30 września 2013 r. (III AUa 2274/12, LEX nr 1416382) stwierdził, że cechą konstytutywną pojęcia „współpraca przy prowadzeniu pozarolniczej działalności” w rozumieniu art. 8 ust. 11 u.s.u.s. jest istotny dla działalności gospodarczej ciężar gatunkowy działań współpracownika, które to działania nie mogą mieć charakteru wtórnego. Przedmiotowe działania muszą jednocześnie pozostawać w bezpośrednim związku z przedmiotem podjętej działalności oraz muszą charakteryzować się pewną systematycznością, stabilnością i zorganizowaniem, nadto muszą obejmować znaczący czas i częstotliwość.

Akceptując w całości powyżej przedstawione stanowiska Sąd Okręgowy stwierdza, że za współpracującego przy prowadzeniu działalności pozarolniczej można uznać tylko taką osobę, która na rzecz tej działalności wykonuje prace takiego rodzaju, rozmiaru i częstotliwości, że mają one wymiar ekonomiczny i organizacyjny na tyle istotny, iż mogą być postrzegane jako współpraca przy prowadzeniu tej działalności. Oczywiście jest też fakt, że do współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej może zaliczać się także sytuacja, kiedy osoba bliska jest - formalnie - pracownikiem płatnika wykonującego działalność gospodarczą. Powyższe wynika bowiem wprost z art. 8 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z dnia 13 października 1998 r. stosownie do którego, jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11, dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca. Jednakże, należy podkreślić, że za osobę współpracującą można uznać osobę zatrudnioną u płatnika na umowę o pracę, ale tylko wtedy, gdy osoba ta prowadzi z płatnikiem wspólne gospodarstwo domowe oraz współpracuje przy prowadzeniu działalności w rozumieniu wspomnianej ustawy, a zatem jej działalność na rzecz płatnika jest na tyle istotna, że wykracza poza zakres obowiązków szeregowego pracownika.

Z powyższego wyraźnie wynika, że ocena czy w konkretnej sytuacji praca świadczona przez członka rodziny osoby prowadzącej działalność gospodarczą może być uznawana za współpracę w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, stanowiącą w myśl art. 6 ust. 1 pkt 5) tej ustawy podstawę do objęcia tej osoby obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi, wymaga uprzednich ustaleń faktycznych co do charakteru i rodzaju tych

czynności. Jednocześnie ustalić należy, czy ww. członek rodziny - w okresach ustalonej pracy - prowadził wraz z płatnikiem wspólne gospodarstwo domowe.

W ocenie Sądu Okręgowego, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dał podstaw do przyjęcia, że Ł. N. prowadził z płatnikiem wspólne gospodarstwo domowe. W niniejszej sprawie, bezspornym jest, że odwołująca K. N. (1) i Ł. N. zawarli związek małżeński w dniu 29 kwietnia 2006 r. Jednakże od kilku lat pozostają w separacji faktycznej, nie mieszkają razem, nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego, każde z nich utrzymuje się samodzielnie. W dniu 7 maja 2012 r. małżonkowie N. ustanowili rozdzielną majątkową. Aktualnie odwołująca rozważa wniesienie do sądu pozwu o rozwód. Organ rentowy w toku postępowania nie przedstawił dowodów przemawiających za przyjęciem stanowiska przeciwnego.

Ubezpieczony Ł. N. nie brał nigdy udziału w podejmowaniu decyzji dotyczących spraw firmy odwołującej (w tym administracyjnych, finansowych i kadrowych) związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, nie korzysta z zysków, które przynosi działalność, ani nie ponosi odpowiedzialności za ewentualne straty.

W okresach objętych zaskarżoną decyzją ubezpieczony pozostawał w zatrudnieniu u płatnika składek (w niewielkim wymiarze czasu pracy - 1/8 etatu) i wykonywał w ramach tego zatrudnienia, za odpowiednim wynagrodzeniem, czynności porównywalne do zakresu obowiązków innych pracowników ogólnobudowlanych, jak np. R. M., pełniącego u odwołującej funkcję brygadzysty. Ł. N. był traktowany jak każdy inny pracownik. Powyższe wynika zarówno z dokumentów zgromadzonych w toku postępowania przed ZUS (w tym z akt kontroli), jak i z zeznań odwołującej, ubezpieczonego i świadka M. K.. Materiał dowodowy nie dał przy tym podstaw do przyjęcia, aby działalność ubezpieczonego na rzecz płatnika była znacząca czy też wykraczała poza zakres obowiązków innych pracowników. Wręcz przeciwnie, Ł. N. miał jeszcze węższy zakres czynności niż ww. R. M., który wydawał mu polecenia i sporządzał harmonogram pracy (w tym dla ubezpieczonego).

Zdaniem Sądu Okręgowego, na tle tak zgromadzonego materiału dowodowego nie ma podstaw do uznania ubezpieczonego Ł. N. za osobę współpracującą z K. N. (1) przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

W tym stanie rzeczy, Sąd - na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. - zmienił zaskarżoną decyzję i stwierdził, że:

a) Ł. N. w okresie od 1 września 2014 r. do 31 października 2015 r. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek K. N. (1) (...),

b) podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne Ł. N. u płatnika składek K. N. (1) (...) z tytułu pracowniczego w okresie od września 2014 r. do października 2015 r. stanowi kwota zadeklarowana przez płatnika składek, wynikająca z umowy o pracę z dnia 1 września 2014 r. wraz z Aneksami do umowy o pracę z dnia 2 stycznia 2015 r.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu znajduje podstawę w dyspozycji przepisów art. 98 § 1 i 3 kpc, art. 99 kpc i art. 108 kpc. Wysokość tych kosztów ustalono w oparciu o § 2 pkt 4) oraz § 15 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800), mając na uwadze treść uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia z dnia 20 lipca 2016 r., III UZP 2/16 w świetle której: „W sprawie o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu (o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego; o podleganie ubezpieczeniom społecznym) do niezbędnych kosztów procesu zalicza się wynagrodzenie reprezentującego stronę radcy prawnego, biorąc za podstawę zasądzenia opłaty za jego czynności z tytułu zastępstwa prawnego stawki minimalne określone w § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.” Sąd Najwyższy nadał uchwałę moc zasady prawnej oraz ustalił, że przedstawiona wykładnia wiąże od dnia podjęcia uchwały.

Przedstawiona wyżej argumentacja Sądu Najwyższego zachowuje swoją aktualność w odniesieniu do niniejszej sprawy, w związku z tym Sąd orzekł o kosztach w granicy stawki minimalnej, biorąc pod uwagę nakład pracy

pełnomocnika odwołującej. Wartość przedmiotu sporu w niniejszej sprawie została określona przez stronę odwołującą na kwotę 3 459 zł (k. 36), zatem zgodnie z obowiązującym na dzień wniesienia odwołania § 2 pkt 3) ww. rozporządzenia - stawka minimalna wynagrodzenia radcy prawnego wynosi 1 200 zł (pkt 2 wyroku).

(-) Mirosław Major